

IV.

Нека прѣскачимъ нѣкои приятни и други неприятни страници на историята ни за бившето ни царство, и нека споменемъ нѣкои отъ най-послѣднитѣ събития, които закопахъ България въ многовѣковенъ гробъ. Историята ни загатнува за такива несъгласия, раздори, враждувания, измѣничества и даже тровения, които сж въ състояние да смутятъ душата и на най-нечувствителний Българинъ, който има поне малка капка любовъ въ сърдцето си за доброто на България. Между синоветѣ на царъ Александра, именно Страшимира, Иванъ Шинмана, Асѣня и Михаила върлували ужасни враждувания. Баща имъ безъ друго е знаалъ това убийствено настроеніе на синоветѣ си. За да избѣгне, може би, едно зло, да не би да ся избиятъ единъ другъ, Александръ направилъ друго зло, като раздѣлилъ Българското царство на три царства, Прѣславско, Търновско и Видинско. Съ тѣзи глупава мѣрка царьтъ направилъ първата и най-смъртоносната рана на Българската държава. Онѣзи глупави и неродолюбиви синове продължавали да си враждуватъ, все гледали да ся повреждатъ единъ другъ, и не били готови задружно да пазятъ общето си отечество. Когато неприятелитѣ отъ къмъ Цариградъ нападнали на едно Българско царство, другитѣ тоже Български царие и братия не искали да му помагатъ, едно защото го мразили, и друго защото и тѣ ратували помежду си! Тѣ забравили че неприятелитѣ ще нападнатъ послѣ и на тѣхъ.

Отношенията между болѣритѣ въ онова врѣме не сж били по добри отъ онѣзи между царскитѣ синове. Ако първенцитѣ да сж били родолюбиви, мѣдри, отетличиви и задружни помежду си, глупавитѣ князове никога не сж щѣли да могатъ да распокъсатъ царството и тѣй да го упропастятъ. Но не е било тѣй. Властолюбията, завиститѣ, користолюбията, инатитѣ, несъгласията и раздоритѣ между